

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

*Bilgi Ekonomisinin Lokomotifi İnovasyonun
Meslek Yüksekokullarındaki Rolü*

*Locomotive of the Knowledge Economy Innovation
Role in Vocational Schools*

Öğr. Gör. Dr. Fahriye GÖZGÜ
Adnan Menderes Üniversitesi
Yenipazar Meslek Yüksekokulu

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

Mayıs/May 2015, Cilt/Vol: 11, Sayı/Num: Özel Sayı 1 /Special Issue 1

ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Doç.Dr.Sema AY

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN

Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız Indexler /Indexes

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Erkan IŞIĞIÇOK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)

Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Kenan DAĞCI (Yalova Üniversitesi)

Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Doç.Dr.Bülent GÜNSOY (Anadolu Üniversitesi)

Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)

BİLGİ EKONOMİSİNİN LOKOMOTİFİ İNOVASYONUN MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ ROLÜ

LOCOMOTIVE OF THE KNOWLEDGE ECONOMY INNOVATION ROLE IN VOCATIONAL SCHOOLS

Öğr. Gör. Dr. Fahriye GÖZGÜ
Adnan Menderes Üniversitesi
Yenipazar Meslek Yüksekokulu

Özet:

Bilgi ekonomisini ateşleyen temel kavramlardan biri de, ürünlerin, sistemlerin, süreçlerin, pazarlamanın ve insanların sürekli olarak yenilenmesini öngören, inovasyondur. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte ekonominin temel unsurları olan üretim, tüketim ve dağıtım ilişkileri ile ekonomik yapının tümü, bilgiyi temel alacak şekilde yeniden yapılandırılmış ve rekabetin temel unsuru bilgi olmuştur.

Küreselleşmenin etkisi, hızla değişen teknolojik gelişmeler, ihtiyaçların farklılaşması ve değişen kaynaklar işletmeleri rekabete sürüklemektedir. Değişmeyen ve inovasyon vizyonuna sahip olmayan işletmelerin rekabet etme gücünün olmadığı görülmektedir. İşletmeler uzun dönemde varlıklarını devam ettirebilmek, sürdürülebilir rekabet üstünlüğü elde edebilmek için, inovasyon yaratma güçlerini, rekabetçi temelli bir anlayışla sürdürmeye ve bu stratejiyle, işletmelerini yönetmeye zorunludurlar. İnovasyon bir icat, bir buluş değil, yapılmakta olanı, farklılaştırmak ve bundan değer yaratmak olarak tanımlanmaktadır. İnovasyon ticarete, değerlerde, teknolojiye ve bilimde daha önce olmuş değişimleri, sistematik bir gözle belirlenmesini; sonra da bunlara fırsat gözüyle bakılmasını gerektirir. Ar-Ge ve yenileşmenin temel taşı olan inovasyon, genellikle müşteri ihtiyaçlarının değişmesi ve yeni ihtiyaçların ortaya çıkması sonucu oluşur. Bu yenilik ihtiyacı bir yandan yeni mal/hizmet ve üretim şekli ile ilgili olurken öte yandan hammadde temini, lojistik, pazarlama ve diğer işletme fonksiyonlarıyla da ilgilidir. İşletmelerin yenilik ihtiyaçlarını karşılamaları katma değerlerini arttırmakta bunun yanı sıra itibarlarını da güçlendirmektedir. Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir rekabet avantajı için, inovasyon üretebilen, teknolojiyi yönetebilen yüksek nitelikli iş gücüne ihtiyaç vardır. Bu nedenle, teknoloji yönetimi ve inovasyon eğitimi özellikle gelişmekte olan ülkeler için öncelik taşımaktadır. Bir ülkede inovasyon ekonomisi oluşması için nitelikli ve girişimci insan gücü, yeni fikirlerin yayılmasına olanak sağlayan bir ortam, inovasyonu destekleyen mekanizmalar gerekmektedir. Bu alandaki yapısal eğitimin önemli bir kısmını oluşturan meslek yüksekokullarındaki inovasyon ve teknoloji yönetimi eğitiminin etkinliği önem kazanmaktadır.

Meslek yüksekokulları işletmelere ara eleman yetiştirme misyonunu üstlenmektedirler. Meslek yüksekokullarındaki eğitimin öncelikli işlevi, sürdürülebilir rekabet gücüne katkıda bulunabilecek teknoloji yönetimi, inovasyon yönetimi ve inovasyon üretme yeteneğine sahip profesyonelleri yetiştirmek, gerekli bilgi ve becerileri edindirmek ve yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak, hızlı ve nitelikli insan kaynakları yetiştirmek olmalıdır. Meslek yüksekokullarındaki eğitimin geleceği yâda geleceğin eğitimi, geçmişte kalmış, bugünün eğitim sorunlarının üstesinden gelmede yetersizliği kanıtlanmış yaklaşım, yöntem ve uygulamalarla şekillendirilemez. Demokrasinin, toplumun ve ekonominin gerektirdiği beceriler hızla değişirken okulların yüzyıl öncesi yöntem ve yaklaşımları ile eğitim-öğretim vermeleri sürdürülebilir olmaktan maalesef çıkmıştır. Toplumsal, kültürel ve ekonomik yönleriyle daha iyi bir gelecek yaratmak, eğitimin her alanında inovasyoncu bir anlayışla ve inovasyoncu uygulamalar ile gerçekleştirilebilir. Eğitim ve inovasyon arasında çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim, inovasyonun temelidir.

Eğitimin öncelikli işlevi, bilgi ekonomisinin gerekleriyle baş edebilecek, edebilmek için etkin ve değişime uyum sağlayabilecek şekilde hızlı ve nitelikli işgücü yetiştirmek olmalıdır. Günümüzde her alanda olduğu gibi, eğitimde de sürdürülebilir bir rekabet gücüne sahip olmak, inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi ve harekete geçilmesi ile mümkün olacaktır. İnovasyoncu ve yaratıcı düşünmenin eyleme dönüştürülmesi için eğitim ve öğretimde öğrencilerin hayal güçlerini geliştirecek bir zihinsel dönüşüm gerekmektedir. İnovasyon, eğitim ortamlarının bugünün ve geleceğinin becerilerini kazandırmayı sağlayacak biçimlerde tasarlanması, öğretme ve öğrenme sürecinin, toplumun ve ekonominin gerektirdikleri ile ilişkilendirilmesiyle ilgilidir. Bu çalışmanın amacı, daha kaliteli bir eğitim yaratabilmek, günceli yakalayan ve yaratıcı düşünebilen insan kaynakları yetiştirebilmek için, meslek yüksekokullarındaki eğitim sürecini nasıl daha etkili ve hedef odaklı hale getireceği ve inovatif meslek yüksekokul yapısının nasıl olması gerektiğini incelemektir. Çalışmada ayrıca, Türkiye'nin ekonomisine rekabet üstünlüğü kazandıracak işgücüne hangi becerinin kazandırılması gerektiğini ve bu becerilerin nasıl kazandırılacağı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Özellikle, yaklaşımlar ve yöntemlerde okulun duvarlarının içinde yapılanlar ile bu duvarların dışında kalan dünyada olup bitenlerin nasıl daha iyi ilişkilendirilmesi gerektiği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnovasyon, İnovasyon Yeteneği, Teknoloji Yönetimi,

Abstract:

One of the basic concepts of information affects the economy, products, systems, processes, marketing people, and foresees the continuous renewal, innovation. With advances in information and communication technologies, which are pillars of the economy of production, consumption and distribution relationships with all of the economic structure, the information will be based on the re-structured and knowledge has been a basic element of competition.

The impact of globalization, rapidly changing technological developments and changing needs differentiation from competing sources are dragging. Unchanging vision of innovation and the competitiveness of enterprises do not have the power to be seen. Assets to continue their business in the long term, in order to achieve sustainable competitive advantage, innovation, the creation of their power, and with this strategy is to pursue an approach based on competitive businesses are essential to manage. Innovation is invention, not an invention, which is made of, to differentiate and create value that is defined as. Innovation in trade in values, changes in technology and science have been previously systematically observed to be determined; then look through the eyes of these opportunities requires. R & D and innovation that are the cornerstone of innovation, customer needs often change and the emergence of new needs is the result. This new innovation on the one hand the need for goods / services and production methods while dealing with the other hand, raw material procurement, logistics, marketing and other business functions are concerned with. Innovation of enterprises that meet their needs and increases their value as well as their reputation is strengthened. For economic growth and sustainable competitive advantage, innovation can produce technology that can manage high-skilled labor is needed. Therefore, management of technology and innovation, education is a priority for developing countries in particular. In a country qualified for the formation and entrepreneurial innovation economy workforce, an environment that allows the dissemination of new ideas, innovation support mechanisms are required. This area constitutes a significant portion of the structural training in vocational schools effectiveness of innovation and technology management training is gaining importance.

Search personnel training from vocational schools to undertake the mission. Vocational higher education in the primary functions of the sustainable competitiveness that can contribute to the management of technology, innovation management and innovation capable of producing professionals to train the necessary knowledge and skills to obtain and local needs, taking into account fast and skilled human resources should cultivate. The future of education in vocational schools or the education of the future, stuck in the past, today's educational problems in overcoming the lack of proven approaches, methods and practices can not be formed. Democracy, society and the skills needed in the economy is changing rapidly centuries of schools and educational methods and approaches, unfortunately, not being sustainable has increased. Social, cultural and economic aspects of creating a better future, one innovative approach in all areas of education and innovator's accomplished with applications. A bidirectional relation between education and innovation are. Education is the foundation of innovation.

The primary functions of education, to cope with the needs of the knowledge economy, to be able to adapt to changes in an effective and fast way and should cultivate skilled labor. Today, as in every field, in education to

have a sustainable competitiveness, innovation capacity development and will be able to take action with. Innovation and creative thinking into action in education and training for the students to develop their imagination a mental transformation is required. Innovation, educational environments today and in the future acquire the skills to design such a way that the teaching and learning process, associated with the demands of society and the economy is related to. Purpose of this study, more quality education to create, catching up with and think creatively capable human resources to educate, vocational school education in the process of how more effective and goal-oriented rendered will and innovative vocational schools how the structure should be is to investigate. The study also Turkey's economy will gain competitive advantage in the labor force which is necessary to impart skills and how these skills will be put forth to impart. In particular, approaches and methods with those made within the walls of the school outside of the walls of what is happening in the world better than how it should be associated will be presented.

Keywords: *Innovation, Innovation Capability, Technology Management,*

BİLGİ EKONOMİSİNİN LOKOMOTİFİ İNOVASYONUN MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ ROLÜ

1. GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde, bireyler ve toplumlar gelişmişliğin bir ölçütü durumuna getirilen bilgi kavramına dayalı oluşumları, gelişmeleri ve değişimleri tanımlamakta ve gelişmişlik düzeylerini bu özelliklere sahip olma oranı ile belirlemektedirler. Küreselleşmenin etkisiyle bilgi toplumunda maddi mallar yerine, bilgi kullanılarak bilginin üretimi ön plana çıkmaktadır. Küreselleşmenin tetikleyicisi ve besleyicisi olan inovasyon, küreselleşmenin şekil verdiği yeni dünya düzeninde rekabet gücünün, sürdürülebilir büyümenin, kalkınmanın ve refahın ana belirleyicisidir. Bilgiyi üretme, kullanma ve yayma yeteneği olarak tanımlanabilecek inovasyon ile desteklenen teknolojik yetenek, uluslararası rekabet gücünün ve ekonomik büyümenin, dolayısıyla da, toplumların refahının en kritik belirleyicisi haline gelmiştir. İnovasyon yeteneğiyle desteklenen teknolojik gelişme açısından ileri olan ülkelerde, ekonomik faaliyetlerin önemli bir bölümünü bilgi yoğun faaliyetlerin oluşturduğu bir değişim süreci yaşanmaktadır. Günümüzde, mal ve hizmet üretim faaliyetlerinin artan ölçüde bilgi kullanımını gerektiriyor olmasından hareketle ekonomileri tanımlamakta, Bilgiye Dayalı Ekonomi veya Bilgi Ekonomisi kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Ekonomik faaliyetlerin küreselleşmesi ve ekonomik faaliyetlerde bilgi yoğunluğunun artması sonucunda ortaya çıkan bilgi ekonomisi, dünya ekonomisinin lokomotifleri olan ülkelerde gittikçe önemini artırmaktadır. Bilgiye dayalı ekonomilerin öneminin artması, bir yandan büyüme üzerinde etkili olan faktörler, üretimin organizasyonu, istihdam ve kalifiye işgücü gereksinimi üzerinde önemli etkilere yol açarken, diğer yandan rekabet ve endüstri ile ilgili politikalarda yeni uygulamalara gidilmesini gerekli kılmaktadır.

Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir rekabet avantajı için, inovasyon üretebilen, teknolojiyi yönetebilen yüksek nitelikli iş gücüne ihtiyaç vardır. Bu nedenle, teknoloji yönetimi ve inovasyon eğitimi özellikle gelişmekte olan ülkeler için öncelik taşımaktadır. Bir ülkede inovasyon ekonomisi oluşması için nitelikli ve girişimci insan gücü, yeni fikirlerin yayılmasına olanak sağlayan bir ortam, inovasyonu destekleyen mekanizmalar gerekmektedir. Bu alandaki yapısal eğitimin önemli bir kısmını oluşturan meslek yüksekokullarındaki inovasyon ve teknoloji yönetimi eğitiminin etkinliği önem kazanmaktadır.

Meslek yüksekokulları işletmelere ara eleman yetiştirme misyonunu üstlenmektedirler. Meslek yüksekokullarındaki eğitimin öncelikli işlevi, sürdürülebilir rekabet gücüne katkıda bulunabilecek teknoloji yönetimi, inovasyon yönetimi ve inovasyon üretme yeteneğine sahip profesyonelleri yetiştirmek, gerekli bilgi ve becerileri edindirmek ve yerel ihtiyaçlar dikkate alınarak, hızlı ve nitelikli insan kaynakları yetiştirmek olmalıdır. Meslek yüksekokullarındaki eğitimin geleceği yâda geleceğin eğitimi, geçmişte kalmış, bugünün eğitim sorunlarının üstesinden gelmede yetersizliği kanıtlanmış yaklaşım, yöntem ve uygulamalarla şekillendirilemez. Demokrasinin, toplumun ve ekonominin gerektirdiği beceriler hızla değişirken okulların yüzyıl öncesi yöntem ve yaklaşımları ile eğitim-öğretim vermeleri sürdürülebilir olmaktan maalesef çıkmıştır. Toplumsal, kültürel ve ekonomik yönleriyle daha iyi bir gelecek yaratmak, eğitimin her alanında inovasyoncu bir anlayışla ve inovasyoncu uygulamalar ile gerçekleştirilebilir. Eğitim ve inovasyon arasında çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim, inovasyonun temelidir.

Eğitimin öncelikli işlevi, bilgi ekonomisinin gerekleriyle baş edebilecek, edebilmek için etkin ve değişime uyum sağlayabilecek şekilde hızlı ve nitelikli işgücü yetiştirmek olmalıdır. Günümüzde her alanda olduğu gibi, eğitimde de sürdürülebilir bir rekabet gücüne sahip olmak, inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi ve harekete geçilmesi ile mümkün olacaktır. İnovasyoncu ve yaratıcı düşünmenin eyleme dönüştürülmesi için eğitim ve öğretimde öğrencilerin hayal güçlerini geliştirecek bir zihinsel dönüşüm gerekmektedir. İnovasyon, eğitim ortamlarının bugünün ve geleceğinin becerilerini kazandırmayı sağlayacak biçimlerde tasarlanması, öğretme ve öğrenme sürecinin, toplumun ve

ekonomünün gerektirdikleri ile ilişkilendirilmesiyle ilgilidir. Bu çalışmanın amacı, daha kaliteli bir eğitim yaratabilmek, günceli yakalayan ve yaratıcı düşünebilen insan kaynakları yetiştirebilmek için, meslek yüksekokullarındaki eğitim sürecini nasıl daha etkili ve hedef odaklı hale getirileceği ve inovatif meslek yüksekokul yapısının nasıl olması gerektiğini incelemektir. Çalışmada ayrıca, Türkiye'nin ekonomisine rekabet üstünlüğü kazandıracak işgücüne hangi becerinin kazandırılması gerektiğini ve bu becerilerin nasıl kazandırılacağı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Özellikle, yaklaşım ve yöntemlerde okulun duvarlarının içinde yapılanlar ile bu duvarların dışında kalan dünyada olup bitenlerin nasıl daha iyi ilişkilendirilmesi gerektiği ortaya konulacaktır.

2. KÜRESELLEŞME

Yeni bir toplum biçimi olarak ele alınan bilgi toplumunda, bilgi ve iletişim teknolojisindeki muazzam gelişmeler ve bu gelişmelerin yarattığı ortam içinde ekonomik faaliyetler hızlı bir biçimde küreselleşme eğilimine girmiştir. Öte yandan, iletişim sistemlerindeki gelişmelere paralel olarak ülke sınırlarının daralması ve mekân kavramının farklı bir anlam kazandığı bir düzlemde, bölgesel gruplaşmalara dayalı bütünleşme eğilimleri de hız kazanmıştır. Küreselleşme; ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda bazı ortak değerlerin yerel ve ulusal sınırları aşarak, dünya çapında yayılmasını ifade etmektedir. Bu nedenle küreselleşmeyi mevcut sürecin temel dinamizmi olarak ele almakta fayda vardır.

Küreselleşme, ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, neredeyse yeryüzünün her alanındaki değişimi ifade etmek için kullanılan sihirli ve popüler bir sözcük haline gelmiştir. Sosyolog Peter Berger'ın deyimiyle, küreselleşme; tam manasıyla her tür değişimi açıklamada kullanılan bir klişeye dönüşmüştür (Berger, 2000: 32). Berger'ın bu görüşüne paralel bir biçimde, adeta fırsatlar cennetinin kapısını açacak bir anahtar olarak görülen küreselleşmeyi Bauman da parolaya dönüşmüş moda bir deyim olarak değerlendirmektedir (Bauman, 1999: 7). Küreselleşmenin moda şeklinde tezahür edilmesi ve

bu yönde geliştirilen benzer çözümler, Hirst ve Thompson tarafından da yapılmaktadır (Hirst ve Thompson, 1998: 205). Küreselleşmeye yönelik geliştirilen bu kavramsal çözümlere karşılık Üçüncü Yol adlı çalışmasıyla tanınan ünlü sosyolog Anthony Giddens, bugün küreselleşmeye değinmeyen hiçbir siyasal konuşmanın tam olmadığını dile getirmektedir (Giddens, 2000: 20).

Öte yandan küreselleşmenin tüm ideolojilerin yok olmaya yüz tuttuğu bir dünyanın gerçekliği olarak sunulması da başlı başına ideolojik bir söylemdir (Ölmezoğulları, 1999: 182). Dolayısıyla, tarihsel geçmişini yadsımamakla birlikte küreselleşmeyi, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde teknoloji ve bilgi alanındaki hızlı dönüşümlerle ve bizzat sermaye aracılığıyla şekillenen yeni bir süreci tanımlamak için ortaya atılan söylemlerin ideolojik bir kılıfı olarak değerlendirebiliriz. Söz konusu sürecin böyle tanımlanması elbette ki beraberinde pek çok tartışmayı getirecektir. Ana kurgusu, sermayenin uluslararası düzleme taşınmasıyla biçimlenen küreselleşme olgusu, kapitalizmin doğasından aldığı ilhamla yoluna hızla devam etmekte ve bu anlamda ekonomik, kültürel ve siyasal mecralarda hızlı yapısal dönüşümlere ve tartışmalı gelişmelere yol açmaktadır. Jacques Adda'nın ifade ettiği gibi Küreselleşme olgusu, kapitalizmin doğası, özellikle de politik ve sosyal alanlarla ilişkisinden ayrı analiz edilemez (Adda, 2003: 119).

Bununla birlikte küreselleşme kavramı, son yıllarda gerek akademik gerekse siyasî platformlardaki tartışmaların bir numaralı gündem konusu olarak göze çarpmaktadır. Bu noktada insanlar küreselleşmeyi kendi inanç sistemleri ve ideolojik yaklaşımlarına göre ele almakta ve öne sürülen tezler ile sürece ilişkin tartışmalar bu temelde gelişme göstermektedir. Kimileri bu sürecin tarihsel doğuşunu 1800'lere dayandırırken, kimileri de özellikle 1980 yılından itibaren teknolojik ilerleme ile birlikte bilgi çağına girildiğini ve asıl küreselleşmenin bu noktadan itibaren gelişme gösterdiğine vurgu yapmaktadırlar. Dolayısıyla farklı perspektiflerden bakıldığı için söz konusu sürece ilişkin çok çeşitli çözümlerin olduğunu görürüz. Ama genel olarak bakıldığında tartışmalarda çoğunluğun hemfikir olduğu nokta, küreselleşmenin bir süreç olduğu gerçeğidir.

Bu süreç etrafında geliştirilen akademik söylemler içinde, küreselleşme kendi içinde bağımsız, kendine referanslı hareket eden ve kendine özgü hareket yasaları olan bir

ekonomik sürece indirgeyen eğilimlerin daha güçlü olduğunu dile getirenler de vardır. Söz konusu bu eğilimlere göre, globalleşmeden konuşmak, temel olarak ekonomik globalleşmeden konuşmak, dolayısıyla kapitalist bir küresel ekonominin ve sermayenin ve belli ölçüde küresel ekonomik-kurumların gelişmesinden ve kristalleşmesinden konuşmaktır. Yine Keyman'ın terminolojisinden gidersek küreselleşme; mevcut haliyle devam eden bir takım süreçlere yönelik olarak modernite ve kapitalizm ekseninde çeşitli sınırlar koyan bir iktidar ilişkisidir (Keyman, 1999: 74).

Küreselleşme kavramı çoğu zaman, belli fikirler, görüşler, pratikler, olaylar, teknolojiler, kurumlar gibi durumların küresel olarak bulunmasını ifade etmektedir. Aslında bu kavram dünya ölçeğinde ulusal kimliklerin, ekonomilerin ve sınırların çözüldüğü sosyal hayatın büyük bir bölümünün küresel süreçler tarafından belirlendiği, dünyanın ekonomik bir bütün oluşturma, dünya toplumlarının birbirine benzeme, buna bağlı olarak da dünyanın sıkışması, küçülmesi ve dünyanın tek bir mekân ve bir süreç olarak algılanmasıdır (Mutioğlu ve Gözgülü, 2009: 12).

Sonuç olarak küreselleşme, toplumsal ilişkilerin zamansal ve mekânsal oluşumunda genişleme, derinleşme, küçülme ve hızlanma yaratmaktadır. Bu açıdan küreselleşme; değişimi, bu değişime karşı olumlu ya da olumsuz tepkileri, dolayısıyla hem aktörler, hem kurumlar, hem de zihniyet düzeylerinde inovasyonları gerekli kılmaktadır. Böylece küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan köklü yapısal değişimde sanayi toplumu, yerini tamamen yapısal farklar gösteren bilgi toplumuna bırakmaktadır. Dolayısıyla farklı paradigmalara dayanan bilgi toplumunda, fabrika ve maddi üretim toplumun temel özelliği olma niteliğini kaybetmekte, bunun yerine sembolik unsurların önem kazandığı bilgi üretimi önem kazanmaktadır. Benzer biçimde, sanayi toplumunda stratejik bir rol oynayan sermaye, yerini bilgiye bırakmakta ve üretim faktörleri arasında önemli yeri olan hammadde ve işgücü önemini giderek kaybetmektedir. Bu açıdan bilgi, önceki dönemlerin aksine teknik yenilenmeyi ve ekonomik büyümeyi sadece yönetmekle kalmamakta, aynı zamanda kendisi de hızla ekonominin temel faaliyeti ve mesleki değişimin temel belirleyicisi haline gelmektedir.

3. KÜRESELLEŞMENİN BELİRLEYİCİ UNSURU: İNOVASYON

Küreselleşmeyi mümkün kılan ve küreselleşmenin boyutunu ve hızını artıran en önemli etken, inovasyon olarak adlandırılan, bilginin ekonomik ve toplumsal değere dönüştürülmesi eylemidir. Bu eylemin niteliği, gerçekleşme ve yayılım hızıyla belirlenen performans, işletmelerin rekabet güçlerinin, toplumlar ve ülkelerin gelişmişliklerinin göstergesi haline almıştır. İnovasyon performansını artırmak bugün artık işletme ve ülkeler için bir politika konusu haline dönüşmüş ve bu yolda uygulanan stratejiler ve ayrılan kaynaklarla küreselleşmenin kazandığı hız da artmıştır (Elçi, 2008: 70).

İnovasyon kavram olarak, hem bir süreci (yenilemeyi/yenilenmeyi) hem de bir sonucu (yeniliği) ifade eder. AB ve OECD literatüründe inovasyon süreç olarak; bir fikri, pazarlanabilir bir ürün ya da hizmete, yeni ya da geliştirilmiş bir üretim ya da dağıtım yöntemine ya da yeni bir toplumsal hizmet yöntemine dönüştürmek olarak tanımlanır. Aynı zamanda bu dönüştürme süreci sonunda ortaya konan pazarlanabilir, yeni ya da geliştirilmiş ürün, yöntem ya da hizmeti de ifade etmektedir (TÜSİAD, 2003: 23).

İnovasyon kendi başına ayrı bir etkinlik değildir ve bilim ve teknoloji etkinliğinin tüm süreçlerini kapsar. İnovasyondan beklenen, bilim ve teknoloji etkinliğinde bir fikrin kuram, eylem ve sonuç bakımından yarara dönüşmesi ve bu yararın pazarlanabilir, somut bir çıktı ile birlikte olmasıdır. İnovasyon basit anlamı bir yenilenme değil, yenilenmenin kuramsal aşamasından başlayarak yenilik ürününü de içine alan ve pazarlanabilme niteliğini kabul eden bir süreçtir (Yamaç, 2001:6). İnovasyon iki şekilde geliştirilebilir. Bunlardan biri, belli bir konuyu derinlemesine araştırmak ve yeni bir bilgi yaratmaktır. Bilgi üretmenin yöntemi araştırma geliştirmedir. Teknoloji konusunda başarılı firmaların ve ülkelerin temel özelliği araştırma ve geliştirmeye önem vermeleri, yatırım yapmaları, mühendis ve bilim adamı yetiştirmeleridir. İnovasyonu geliştirmek için diğer yöntem, başka alanlarda yapılanlardan esinlenerek yenilik yapmaktır (Kavrakoğlu, 2006: 166).

Bir ülkenin sürdürülebilir ekonomik büyümeyi yakalaması; işsizlik ve bölgesel farklılıklar başta olmak üzere toplumsal sorunların çözülebilmesi ve yaşam kalitesinin

yükseltilebilmesi inovasyon performansını arttırmasıyla mümkündür. İnovasyona dayalı kalkınma ve büyümede öncelikle ele alınması gereken konu ise, ilgili tüm kesimlerde inovasyonun ne olduğu ve ne denli önemli olduğu konusunda farkındalığın oluşturulması, başta hükümet olmak üzere tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarında inovasyona dayalı kalkınma ve büyüme politikalarının benimsenerek bu politikalar doğrultusunda sisteme işlerlik kazandırılmasıdır (Karagöz, 2009).

Küreselleşme-inovasyon ilişkisi irdelerken inovasyonun tanımının doğru yapılması önemlidir. Küreselleşme, dört ana boyutta, yani insan, mal, sermaye ve bilginin küresel ağlarda akması boyutunda gerçekleşir. Tüm bunların buldukları sınırları aşmaları ve dolaşıma girmeleri olarak ifade edilen küreselleşme yine tüm bu boyutlarda gerçekleştirilen değer yaratan yenilik, farklılık ve değişikliklerle, yani inovasyon ile hayat bulmuştur. Küreselleşmenin sözcük olarak kullanımı bu dolaşmaları hızlandıran ve kolaylaştıran teknolojik inovasyonların artmaya başladığı 1980'lere rastlar. Bu dönemle birlikte, inovasyon için gerekli olan teknolojiye, sermayeye, enformasyona, daha geniş pazarlara ve insan kaynağına daha kolay ve ucuz şekilde ulaşmak da mümkün olmuş; bu da inovasyonun ve beraberinde gelen küreselleşmenin hızını arttırmıştır. Küreselleşme olgusuyla beraber üretimin uluslararasılaşması, çok uluslu firmaların teknolojik değişime egemen olması ve bunu bir rekabet gücü unsuru olarak kullanması, bütün ülkelerin üretim şemalarını yeniden gözden geçirmelerine sebep olmuştur.

Küreselleşmenin itici güçlerinin her biri aslında çığır açan önemli birer inovasyondur ve sistemli bir yönetim ve stratejik bir yaklaşımın ürünüdür. Bu noktada belirtmek gerekir ki, inovasyon, küreselleşmenin kapsamadığı nüfusun yaşam kalitesini ve refah düzeyini yükseltmek için de önemli fırsatlar sunmaktadır. Enformasyon ve iletişim teknolojilerinde gözlenen hızlı gelişim, ülkelerin ekonomik performansları üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu tür teknolojilere yatırım yapan ülkeler ekonomik büyüme ve verimlilik performanslarını arttırmakta ve uluslararası rekabette diğer ülkelere karşı avantaj elde etmektedirler.

Küreselleşmenin yaratmış olduğu teknolojik gelişmelerle hemen hemen bütün sektörlerde rekabet koşullarını değiştirmiş ve değiştirmeye de devam etmektedir. Küreselleşmenin ekonomik yapı üzerinde yarattığı pek çok etkiden bahsedilmesi mümkün olmakla birlikte; en baskın etkinin bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle yaratılan inovasyon hareketleri üzerinde geliştiği söylenebilir. Bir sonraki aşamada da, yeniliğin şirket ve ülke rekabet güçleri üzerindeki etkisi gündeme gelmiştir.

Hızla küreselleşmeye ve şekil değiştirmeye devam eden dünyanın bir parçası olan ülkelerin geleneksel ekonomilerini, inovasyon ile desteklenen bilgi ekonomisine dönüştürme başarısı gösteren ülkeler olduğu görülmektedir. Bu başarının düzeyi, ülkelerin sürdürülebilir ekonomik büyüme ve toplumsal gelişme performanslarını da belirler. İnovasyon destekli bilgi ekonomisi, nitelikli işgücü; bu işgücü için yüksek getiriler vadeden iş olanakları ve bu iş olanaklarını yaratan hızla büyüyen firmalar ve çok sayıda yeni kurulan işletmelerle kendini gösterir. Bu tür ekonomilerde asıl sermayeyi bilgi oluşturur.

Bir ülkede veya bölgede inovasyon destekli bilgi ekonomisinin kurulması için nitelikli ve girişimci insan gücüne, yeni fikirlerin üretilmesini ve yayılmasını sağlayan bir ortama, inovasyonu destekleyen mekanizmalara ve sermayeye erişim olanaklarına ihtiyaç vardır. Burada devlet, kolaylaştırıcı ve katalizör bir rol üstlenir; insan kaynaklarına, araştırma, teknoloji geliştirme ve inovasyona yatırım yapar ve bu tür yatırımları teşvik eder. Bu tür ekonomilerde kişiler ve kuruluşlar etkin bir işbirliği ve etkileşim içindedir. İnovasyon destekli bilgi ekonomisinin kuralları, firmalar için rekabetin ana koşullarının belirleyicisidir. Bu yeni düzende, bilgiyi en iyi yöneten, insan kaynaklarını ve fikir varlığını en iyi kullanan ve sürekli olarak güçlendiren, inovasyonu tüm faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline getiren işletmeler rekabet edebilir.

Etkin bir ulusal inovasyon politikası, tüm bu unsurların inovasyonu destekleyecek nitelikte şekillenmesini ve düzenlenmesini sağlarken; sadece teknoloji tabanlı firmaların değil, sektör ve büyüklüklerinden bağımsız olarak bütün firmaların gereksinimlerine yanıt vermeyi hedefler. Politikalar, ulusal inovasyon sistemini oluşturan tüm aktörlerin katılımıyla hazırlanır ve uygulanır. İnovasyon politikalarının bilim ve teknoloji politikalarının bir parçası olarak görüldüğü ve bu yaklaşım doğrultusunda da öncelikli hedeflerin araştırma ve

geliştirmeye ayrılan kaynakların artırılması olarak belirlendiği durumlarda arzu edilen ekonomik ve toplumsal getirilerin yaratılmaması riski kendini gösterir.

Dünyada belirginlik kazanmakta olan bilgi ekonomisine geçiş süreci üretimden pazarlamaya bütün ekonomik faaliyet alanlarında yapısal bir dönüşümü ifade etmektedir. Baş aktörünün teknolojik yetenek olduğu bu süreçte, ülkelerin uzun vadeli gelişme perspektifleri yeniden şekillenmektedir. Önümüzdeki dönem, gelişme stratejisinin ana eksenini, ekonomik ve sosyal bütün boyutlarıyla, teknoloji yeteneğinin geliştirilmesi yönünde oluşturup kararlılıkla uygulayan ülkelerin daha da öne çıkacağı bir süreç olacaktır(Saygılı, 2003: 178).

4. BİLGİ EKONOMİSİ

Bilgi ekonomisi inovasyon temelinde şekillenen bir ekonomidir. Bilgi ekonomisini ateşleyen temel kavramlardan biri de, ürünlerin, sistemlerin, süreçlerin, pazarlamanın ve insanların sürekli olarak yenilenmesini öngören, inovasyondur. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerle birlikte ekonominin temel unsurları olan üretim, tüketim ve dağıtım ilişkileri ile ekonomik yapının tümü, bilgiyi temel alacak şekilde yeniden yapılanmış ve rekabetin temel unsuru bilgi olmuştur (Küllük, 2003). Bilgi teknolojilerinin etkilediği dönüşüm sürecine giren yeni ekonomik yapıyı tanımlamak için de farklı kavramlar kullanılmıştır. Bunların öne çıkanları; Bilgi Ekonomisi, Bilgi Tabanlı Ekonomi, Yenilik Ekonomisi, Yeni Ekonomi, Sayısal Ekonomi, Öğrenen Ekonomi, Ağ Ekonomisi ve Ağlaşmış Ekonomidir. Aralarında kapsam olarak kesişen noktalar ve kısmi farklılıklar olmasına karşın tümünü içeren genel kavram Bilgi Ekonomisidir (Taşcı, 2007).

Bilgi ekonomisi kavramı ilk defa Machlup tarafından kullanılmıştır. Machlup, üç klasik sektör içine gizlenmiş olan yeni bir sektörü tanımlamak için bu terimden yararlanmıştır (Machlup, 1958). Ancak, bilgi ekonomisi kavramı, Drucker (1969)'ın Süreksizlik Çağı adlı kitabında yer aldıktan sonra popüler olmaya başlamıştır.

OECD (1996:7), bilgi ekonomisini üretim ve dağıtımda bilginin kullanıldığı ekonomi olarak tanımlamaktadır. Tapscott (1997) ise, Yeni Ekonomi olarak ifade ettiği bilgi ekonomisini, gelecek için rekabet, yeni ürün, hizmet ve değer yaratma kapasitesi olarak tanımlanmıştır. Bilgi ekonomisi kısaca; stratejik faktörün bilgi olduğu, üretim ve tüketim süreçleri ile bunlar arasında gerçekleşen süreçlerin bilgiye dayalı olduğu ekonomidir.

Bilgi ekonomisi toplumun ve organizasyonların bilginin üretimi, dağılımı ve tüketiminde kaynakları nasıl tahsis ettiğini inceleyen bir disiplindir. Bu disiplin, ekonomik bir mal olarak ele alınan bilginin, üretim ve dağılımında tarihsel ve kurumsal koşulları anlamaya, ekonomi içindeki süreç ve ilerlemeleri belirlemeye odaklanır ve bilginin ekonomi içindeki konumu ve etkilerini açıklamayı amaçlar. Bilgi ekonomisi çalışmaları, bilginin, bilgi yoğun yeni ürün ve hizmetlerin üretimindeki fonksiyonuna odaklanır.

Bu nedenle bir anlamıyla mal ve hizmetlerin nasıl üretilebileceğini belirleyen bir yönerge olarak düşünülebilir. Bilgi bu açıdan bir yandan bir üretim faktörü olarak, diğer yandan ekonomik bir ürün olarak değerlendirilmektedir. Bir üretim faktörü olarak ele alındığında bilgi, verimliliği artırır. Bir yönerge olarak tanımlanırsa; belirli bir ürün, hizmet, üretim süreci veya organizasyon yapısı için bir yöntem sunar. Bu şekilde bilgi, yeni ürün, yöntem ve süreçlerin elde edilmesinde kullanılarak diğer üretim faktörlerinin verimliliğini artırır.

Bilgi, bütün ekonomik sistemlerin temelinde yer alır. Bilgiye dayanmayan bir toplumsal ve ekonomik sistem düşünmek mümkün değildir. Günümüzde kapsamı ve boyutları genişleyen uluslararası ekonomik savaşın en görkemli silahının bilgi olduğu savunuluyor. Sanayi ekonomisinin kaynakları ya da üretim faktörleri, toprak, işgücü, sermaye ve girişim gücü iken, bilgi ekonomisinin en merkezi kaynağı bilgi olmaktadır. Dolayısıyla bilgi ekonomisini diğer ekonomilerden ve sanayi ekonomisinden ayıran fark, bilginin ekonomik üretim faktörleri içinde birincil önceliğe sahip olması ve bilgi teknolojileri yardımıyla bilginin üretimindeki ve kullanımındaki artıştır (Öğüt, 2001: 49).

5. BİLGİ EKONOMİSİNDE REKABET GÜCÜ

Dünya küresel düzeyde, inovasyon ve bilgi ekonomisi ile birlikte büyük bir yapısal dönüşüm süreci içerisinde bulunmaktadır. Merkezi planlamaya dayalı ekonomilerin piyasa ekonomisine geçerek dışa açılmaları, 1990'lı yıllardaki değişim sürecinin önemli bir itici gücünü oluşturmuştur. Öte yandan, finansal piyasalardaki serbestleşme, sermayenin uluslararası açıdan mobilitesinin artmasına yol açmış, bilgi ve iletişim alanlarında görülen teknolojik gelişmeler ulaşım, haberleşme ve bilgiye ulaşma maliyetlerinde dramatik düşüşler ortaya çıkarmıştır. Bu değişim süreci, sonuçta birçok sektörü uluslararası ticarete açmış ve fiziksel engelleri azaltarak küresel ekonomiyi yaratmıştır (Aktan, 2004b: 9). Bugün küresel ekonomide gözlenen en önemli olgu yoğunlaşan rekabettir. Dünya ticareti üzerindeki korumacılık eğilimlerinin ortadan kalkması, dünya ekonomisini büyük ve açık bir pazar haline getirmiştir. Bu pazarda çok sayıda ülkenin birbirine benzer ürünleri ihraç ederek dünya ticaretine katılması, uluslararası rekabeti artırmıştır. Böyle bir ortamda dünya ticaretinden beklenen faydanın elde edilmesi, rekabet gücü yüksek ürünlerin üretilmesi ile mümkün olmaktadır. Yoğun rekabet ortamında, rekabet gücü yüksek ürünlerin üretilmesi ve ulusal düzeyde rekabet gücünün sürdürülmesi, değişen ihtiyaçlara uygun ürünlerin tasarlanmasını, başka bir ifade ile inovasyon sürecini zorunlu kılmaktadır (Atik, 2005: 1).

Küresel rekabet gücü, inovasyon yeteneğine sahip olunması ve bu yeteneğe bağlı olarak geliştirilen mal ve hizmetlerin rakiplerden önce piyasaya sürülmesi ile elde edilebilecektir. Bu anlamda, inovasyon sürecinin önemli unsurları patent sayıları ile araştırma ve geliştirme (Ar&Ge) faaliyetleri (Ar&Ge harcamaları ve Ar&Ge personeli) büyük önem kazanmaktadır. Küresel rekabet gücü, ortaya çıkmalarında küreselleşmenin etkili olduğu jeoekonomi ve bilgi ekonomisi ile birlikte, teknoloji ve bilginin bir kombinasyonu olarak görünmesine rağmen kendine özgülük, yani yerel özellikler de bu kombinasyonun içinde yer bulmaktadır. Bu doğrultuda genel-geçerli bir küresel rekabet formüle etmek yerine, yerel özelliklerle şekillenen ve inovasyon süreci ile desteklenen, bir rekabet gücünden bahsetmek daha doğru olacaktır. Nitekim, makro anlamda bir iktisat politikasının veya mikro anlamda bir firma stratejisinin başarılı olması, bunların her ulus veya firmada aynı sonuçları vereceği anlamına gelmez. Küreselleşmenin çizdiği genel çerçevede, yerel ve

inovasyoncu ekonomik performansın formülünü, kendi nitelikleri ile tasarlamaktır (Dulupçu, 2001: 6). İşte bu gelişmeler iktisat literatüründeki rekabet gücüne ilişkin tüm kavram kargaşasına rağmen hissedilebilir bir şekilde küresel rekabet gücü kavramının doğmasına yol açmıştır. Bazıları uluslararası, bazıları ise ulusal rekabet gücü olarak adlandırırsa da kastedilen doğrudan küresel rekabet gücüdür (Dulupçu, 2001: 99). Bu bağlamda;

- Yerel koşullar rekabetçi gücü belirler,
- Küresel norm ve ilkeler; yönetim, pazarlama ve üretimdeki teknik ve inovasyona yönelik kuralları koyar,
- Rekabet gücü küresel fırsatlardan bağımsız olamaz,
- Küresel fırsatlar birçok yerel/ulusal özelliklerin etkileşimi ile doğar,

denilebilir. Bu sarmalı dikkate almadan dış ticaret ve iktisadi kalkınmanın teorik yapısını tasarlamak ciddi eksiklik ve yanlışları ister istemez bünyesinde barındıracaktır. Olası yanlış ve hatalardan kurtulmanın yolu ise, doğal rekabet gücünü küresel platforma oturtmaktan geçer.

Rekabet gücünü belirleyen faktörler yâda etkenleri geleneksel ekonomi ve bilgi ekonomisi olmak üzere iki yarı kategoride ele alınmaktadır. Geleneksel ekonomide rekabet gücünü belirleyen temel faktörler mutlak ve karşılaştırmalı üstünlükler teorileri ile açıklanmaktadır. Bilgi ekonomisinde ise, geleneksel ekonomiden oldukça farklıdır ve bilgi ekonomisinde rekabet gücünü belirleyen birçok faktör yâda etken bulunmaktadır. İktisatçıların rekabet gücünü belirlemede kullandıkları modellerin hemen hemen hepsi dış ticaret eksenindedir. Bu modeller iki farklı temel faktörün dış ticaret üzerindeki etkisini açıklayarak rekabet gücünü inceler. Bunlar, fiyat ve fiyat dışı rekabet edebilirliktir. Ancak, söz konusu iki faktör bilgi ekonomisi içerisinde farklı alt faktörleri barındırırlar. Fiyat için başta ücret olmak üzere maliyet unsurları, fiyat-dışı için teknoloji ve araştırma ve geliştirme gibi kalitatif unsurlar alt-faktörler olarak kullanılır (Sabır, 2002: 5).

6. BİLGİ EKONOMİSİNİN LOKOMOTİFİ İNOVASYONUN MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ ROLÜ

Bilgi ekonomisi istihdam açısından iki farklı sonuca yol açmaktadır. Birincisi, bilgi ekonomisinin istihdamı arttırması, ikincisi ise yeni teknolojilerle beslenen bilgi ekonomisinin geleneksel yapıya sahip bazı işlerde çalışan istihdamı azaltmasıdır. Bilgi ekonomisi ile birlikte üretim ve hizmet sektöründe tekrarlanan işler için işçi talebinin azalacağı, yalnız nitelikli çalışanlar ve yöneticiler için ise, talep artışı olacağı ileri sürülmektedir. Bilgi ekonomisi ile özellikle hizmet sektörünün gelişimiyle birlikte, yeni istihdam kapıları açılırken, bilgi-işlem personeli ihtiyacı artmaktadır (Ceritoğlu, 2000, 12).

Teknolojik bilgi genellikle ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücünü nitelik ve nicelik yönünden yetiştirmek suretiyle istihdam üzerinde etkili olmaktadır. Ogawa, Jones ve Williamson gibi bazı iktisatçılar, ekonominin ihtiyacına uygun nitelikte bilgi üretebilecek beşeri sermaye birikimine sahip olan ülkelerin uzun dönemli istihdam istikrarı sağladıklarını ileri sürmüşlerdir. Nitelikli bilgi donanımına sahip işgücü daha fazla esnekliğe, mobiliteye ve girişimcilik özelliğine sahip olmaktadır. Bu ise, bilgi sayesinde nitelikli işgücünün yeni iş alanlarında istihdam edilebilmelerine ve daha kısa süre işsiz kalmalarına yol açmaktadır.

İyi eğitilmiş işgücü, yetenekleri bakımından birbirinden çok farklı olmayanların çalıştığı bir iş ortamı oluşturmaktadır. Fiziksel emek gerektiren işlerin çok azalması yâda böyle iş kollarının bu aşamaya geçememiş ülkelere ihraç edilmesi, orta sınıfın alt sınıf aleyhine büyümesine yol açmaktadır. Bilişim teknolojilerinin sağladığı olanaklarla karmaşık üretim süreçlerinin planlanması, kontrol edilmesi ve düzenlenmesi daha kolay yapılabildiğinden verimlilik artışı, daha önce olmadığı kadar önemli olmakta ve işgücü, niteliklerine uygun istihdam olanakları elde etmektedir.

Ekonomik gelişme, verimlilik ve birikim artışına bağlıdır. Verimlilik ve birikim artışı ise; teknolojik gelişme, kaliteli yönetim ve eğitime bağlıdır. Toplumsal değişimde sosyal değerler ile ekonomik gelişme arasında çok yakın ilişki bulunmaktadır. Çünkü sosyal değişimler, kültürel veya yapısal değişkenler olarak, insanların bir arada yaşadığı yerde ve zamanda karşımıza çıkmaktadır. Eğitim, şehirleşme, ulaşım ve kitle iletişim araçları bu etkileşimi yoğunlaştırmaktadır. Özellikle eğitim, ekonomik gelişmeyi hızlandırıcı bir rol

oynamaktadır. İnsan kaynaklarının eğitilerek, çağdaş teknolojinin gereklerine uygun becerilerle donatılması halinde ekonomik gelişme ve değişim hızlanmaktadır. Değişim ve gelişim sürecinde eğitim ayrıca sosyal inovasyon rolünü oynayarak ekonomik yapı değişikliğini de kolaylaştırmaktadır (Mutioğlu ve Gözğü, 2010: 24).

Teknolojideki değişim, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, eğitilmiş ve yüksek beceri sahibi işgücü daha değerli hale gelirken, düşük beceriye sahip olan işgücü görece değersiz hale gelmektedir. Bununla birlikte, teknolojik değişimlere bağlı olarak işgücü talebindeki kaymalar zaman zaman yüksek beceri sahibi işgücünün de işini kaybetmesine yol açabilmektedir. Ayrıca, teknolojiye dayalı yeni üretim sistemleri, gelişmekte olan ülkelerde kitlesel işsizliğe neden olmaktadır. Çünkü bilgi ekonomisi ve gelişen teknolojiler sayesinde daha az işgücü ile daha fazla üretim gerçekleştirilebilmektedir.

Küresel rekabet ortamında işletmelerin rekabetçi olabilmeleri için yaratıcı ve inovasyoncu olmaları gerekmektedir. 21. yüzyılda işi daha iyi yapmak yetmemekte ve bundan daha fazlası gerekmektedir. Hızla değişen ve yoğun rekabetin olduğu iş dünyasında farklılık yaratarak rekabet üstünlüğü sağlamak ancak insan kaynaklarının potansiyelini verimli kullanmak ve yaratıcılığını arttırarak mümkün olabilir (Uzun ve Güney, 2011: 256).

Küreselleşmenin ortaya çıkardığı rekabet şartları yüksek nitelikli elemanlara duyulan ihtiyacı arttırmıştır (Kurtulmuş, 1996: 151) Küreselleşme süreci ile artan rekabet koşullarında başarılı olabilmek, çeşitli bilgi beceri ve yeteneklerle donatılmış, motivasyonu yüksek, kendi amaçlarını, işletmenin amaçları ile uyumlaştırmış bir işgücüne sahip olmayı gerektirmektedir. Sanayi işçisinin bilgi işçisine dönüşmesinde bilgi yaratmanın ve bilgiye yaymanın, bilmekten daha önemli olduğunu vurgulamaktadır (Özçelik, 2009: 161)

Eğitim sistemi toplumda, inovasyon ve girişimcilikle ekonomik büyüme ve toplumsal refah arasında doğrudan bir ilişki olduğu ile ilgili farkındalık yaratmalıdır. Burada eğitim sistemi denilirken sadece geleneksel okul sistemi kastedilmemektedir. Toplumun tüm fertlerine açık yaşam boyu eğitim, inovasyonun geliştirilmesi için topluma uygun değer yargılarının aktarabilmek için yararlanılabilecek önemli bir araç olmaktadır.

Toplumumuzda “ebeveyn-çocuk” etkileşim tarzı hâkimdir. Bu etkileşim tarzının hâkim olduğu toplumlarda yaratıcı kişiliğin özelliklerinden biri olan doğallık bastırılmıştır ve kişinin kendi aklını kullanarak bir şeyler yaratması hoş karşılanmamaktadır, esas olan kuralların konulması ve bunlara uyulmasıdır, yaratıcılığa olumlu bakılmaz. Yaşanan bir sorunda bir bilene danışılması ve önerinin sorgusuz ve sualsiz kabul edilmesi esastır (İraz, 2005: 39-40). Bu alışılan davranış tarzı işletmelerdeki mevcut yapının da sorgusuz ve sualsiz kabul edilmesini gerektirmektedir ve uygulama “patron-yönetici söyler, çalışanlar uygular”a dönüşmektedir.

Türkiye’de eğitim sistemi ezberciliği teşvik ederek, yaratıcı düşüncüyü baskı altına almaktadır. Araştırma, sorgulama, çocuğun kendine ait fikir ve sentezler oluşturması, bu sistem içinde mümkün olmamaktadır. Yaratıcılığın gelişmesi ve ortaya çıkabilmesi, ancak öğrenilmiş kalıplardan kurtulmuş düşünceler ile mümkün olabilir.

Yaratıcılığın doğuştan geldiğini savunanların olmasına rağmen, araştırmalar yaratıcı ve inovasyoncu olmanın öğrenebileceğini ve bu yeteneğin uygulama sayesinde zaman içinde gelişebileceği üzerinde ortak bir kanaate sahiptir (İraz, 2005:4). Eğitim sisteminin aileden başlayarak çocukların tüm öğretim hayatlarında ve sonrasında bütün yaş grupları için yaşam boyu eğitimle, yaratıcılığı destekler şekle getirilmesi zorunluluktur.

İnovasyon ve onu destekleyen bilim ve teknoloji yeteneği ancak, merak eden ve merak ettiğini hiçbir dogmaya bağlı olmaksızın sorgulayabilen, üretmekte ve yeni şeyler yaratmakta iddialı bir toplum yapısı içinde ortaya çıkabilir. Ülkenin eğitim ve öğretim sistemi böyle kültürü aşılarken, temel eğitim döneminde de çocuklara çağın teknolojilerine uydun olan temel bilgi ve yetenekler kazandırılmalıdır (TÜSİAD, 2003: 48). Çağımız bilgi ve teknoloji çağıdır, bu nedenle çocukların sadece okur-yazar olmaları yetmemektedir, bundan sonrası için toplumun bilgisayar okur-yazarı haline getirilmesi zorunluluktur.

Kişisel ve toplumsal alanlardaki davranış tutum ve düşünce alanındaki değişmeler işletmelerdeki inovasyon hareketlerinde birer itici güç rolü üstlenmektedirler (Budak, 1998: 59). Bu nedenle öncelikle ailelerden ve okullardan başlanarak çocukların düşünen, sorgulayan, yaratıcı kişiler olarak yetişmesi için eğitim sistemi elden geçirilmelidir.

Türkiye’de her şeyden önce kendi kendine bir şeyler öğrenmeye meraklı insanların yetiştirilmesini hedefleyen bir eğitim sistemine geçilmesi gerekmektedir. Bunun için ilk ve orta dereceli okullarda yetenekleri göz ardı edip herkesi aynı mantıklar değerlendirdiği için tek tip insan yetiştiren, ezber üzerine kurulu, hem öğrenciyi hem de öğretmeni mutsuz eden, pasif öğrenciler-aktif öğretmenler şeklindeki eğitim sisteminden vazgeçilmesi, teorik olarak verilenlerin pratiğe uygulanması için laboratuvarların kuvvetlendirilmesi ve gerçekçi hale getirilmesi, uygulama derslerinin ciddi tutulması, seçmeli ders sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir (Oktay, 1998: 14).

İnovasyon, meraklı, sorgulayıcı ve uygulamada ısrarcı özelliklere sahip kültürel ortamda doğup, gelişir. Söz konusu kültürün toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılması, eğitim ve öğretim ile mümkündür. Refah ile inovasyon üretme arasındaki doğrudan ilişki olduğunun bilinci toplumdaki herkes tarafından bilinmelidir. İnovasyon gücünün ise, sürekli eğitimin de içinde bulunduğu bir eğitim sistemi ile kazanabileceği bilinci yerleştirilmelidir (Ürper, 2005: 55).

Çağımıza damgasını vuran sanayileşme ve sanayi sonrası bilgi toplumu sürecinde sanayi iş gücünün bir bölümü yeni iş kollarında istihdam edilmektedir. Bu nedenle ülkenin faal nüfusunun gerek meslek, gerekse sosyal şartlar ve iktisadi şartlar bakımından yeni duruma uyum sağlayabilmeleri için yetişkinlerinde eğitime tabi tutulması zorunludur (Zaim, 1997: 99).

Türk sanayisinde vasıflı eleman açığı çırak-kalfa-usta üçlüsünden yüksekökol mezunu elemanlara kadar bir yelpazeyi kapsamaktadır (Müftüoğlu, 2002: 264). Ekonomide daha fazla üretken insan yetiştirebilmek için; eğitimi sadece iş bulabilme yolu olarak değil, insanın ekonomik değerler yaratma gücünün geliştirilmesi yönünde değerlendirmek ve anlamak gereklidir. Bu anlamda meslek yüksekökokullarına çok daha fazla görev düşmektedir. İnsanın yüceleştirmenin yollarından biri de, onun bağımsız iş kurma, girişimcilik ve entelektüel kabiliyetlerini artırmakla ve bu kabiliyeti kuvveden fiile çıkarmak ile mümkündür (Müftüoğlu, 2002: 343). Bunun sağlanabileceği yerler olan özellikle meslek yüksekökokullarında müfredat çağın şartlarına uygun girişimci, inovasyoncu işgücü yetiştirmeyi hedefler şekilde değiştirilmelidir.

Meslek Yüksekokulları iki yıl ön lisans düzeyinde ve üniversitelerin bünyesinde eğitim ve öğretim yapan yükseköğrenim kurumlarıdır. Kuruluş amaçları sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe ihtiyaç duyulan “nitelikli ara eleman” yani “tekniker” yetiştirmektir. Mesleki ve teknik eğitimin asıl amacı, bireye iş dünyasında geçerliliği olan bir işe girebilmesi ve bu işte ilerleyebilmesi için gerekli olan temel bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda ortaöğretim ve yükseköğretimde birçok kurum bulunmakta ve bu kurumlar iş dünyasını çeşitli kademelerine insan yetiştirmektedirler. Bireye bir mesleğin temel davranışlarını kazandıracak bu kurumların programları, büyük bir titizlikle geliştirilmeli ve mesleklerin sistematik analizleri yapılmalıdır. Çünkü bu kurumlar ülkenin gelişmişliğine temel teşkil etmektedirler (Sezgin,1989: 89).

21. yüzyılda görev yapacak işgücünde aranan nitelikler, bugüne kadar işgücünde aranan niteliklerden oldukça farklıdır. Bu yüzyılda rekabet edebilmenin şartı, verimli ve esnek bir iş gücünün yetiştirilebilmesidir. Bu durum, teknolojiyi anlayan, uygulayabilen, verimli ve kaliteli hizmet üretebilen iş gücüne ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin bu koşullar altında rekabet edebilmesi için bilgi çağının gerektirdiği insan gücünü yetiştirmek zorundadır (MEB-YÖK, 2002). Son çeyrek asırda telekomünikasyon, ulaşım ve bilişim alanında çok hızlı gelişmeler yaşanmıştır. Teknolojik düzeyin yükselmesi, insan kaynaklarının daha üst düzeyde niteliklerle donanımlı olmasını gerektirmektedir. Bilgi çağında insan kaynakları, ancak bilgi çağı gerekleri ile donatılmış eğitim-öğretim kurumlarında yetiştirilebilir (Öğüt, 2001: 74–76).

Değişime ve hıza uyum sağlamak için eğitime, insana ve teknolojiye yatırım yapmak gerekmektedir. Teknoloji transferi yapan Türkiye’de transferi yapılan bu teknolojiyi kullanabilecek nitelikte iş gücü talebi oluşmuştur. Bu talebi karşılayabilmek için mesleki ve teknik eğitimin, günümüzdeki gereksinimleri karşılayabilecek şekilde yaygınlaştırılması zorunluluk arz etmektedir. Mesleki ve teknik eğitimden beklenen yeni gelişmelere açık, işe göre esnek bir işgücü yetiştirmektir. Bu gelişmeler doğrultusunda Türkiye'nin ihtiyacı olan her türlü insan kaynağını; yeterli sayıda ve nitelikte yetiştirmek, mesleki ve teknik eğitimde temel amaç haline getirilmelidir. Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren gelişmiş

ülkelerde bilgi toplumuna geçiş süreci başlamış ve bilgi ekonomisi adı verilen yeni bir küresel ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yeni yapıda bireylerin ekonomik gücü, bilgi ve öğrenim düzeyleri ile ülkelerin rekabet gücü ise beşeri ve sosyal sermayeleri ile ölçülür hale gelmiştir. Bu süreç, bilginin üretilmesi ve paylaşılmasından birinci derecede sorumlu olan üniversitelerden beklentileri arttırmış ve hemen tüm ülkelerde yükseköğretim toplumların ilgi odağı haline gelmiş ve bu artan beklentileri karşılayacak şekilde, yükseköğretimin yeniden yapılandırılması gündeme getirilmiştir (YÖK, 2007: 13).

21.yüzyılda; diploma veya bir iş sahibi olmanın yeterli olmadığı, bunun yanı sıra işi iyi yapabiliyor olmak önem kazanmaktadır. Bunun için; meslekî eğitim yoluyla iş ile insan arasındaki uyumu sağlamak, böylece işe uygun alışkanlıkları, davranışları ve yeterlikleri kazandırmak gerekmektedir. Sanayi ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, rekabet gücümüzün artması ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanması amacıyla; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi hedeflenmelidir. Mesleki ve teknik eğitimde müfredatın teorik bölümü olabildiğince sınırlı tutulmalı ve temel becerilerin işbaşında eğitimle desteklendiği bir eğitim metodolojisi geliştirilmelidir. Bu amaçla, mesleki ve teknik eğitimde “dual” (ikili) öğretim temeline dayalı bir yapılanma yaygınlaştırılmalıdır.

Türkiye'nin temel sorunlardan biri işsizliktir ve bundan en fazla etkilenen kesim gençlerdir. İşsizliğin yanında nitelikli işgücü ihtiyacı da sorunun bir başka boyutudur. Son dönemde, özellikle meslek eğitimi veren meslek yüksekokullarının sayısında önemli artışlar olmuş, yurdun her yanında yeni meslek yüksekokulları açılmıştır. Buna rağmen ülkemizdeki yükseköğrenim yapmak isteyen gençlerin büyük bir bölümü üniversite eğitimi alma imkânını bulamazken, pek çok genç ise meslek yüksekokullarında eğitim almak istememektedir (Fırat ve Özel, 2003: 45).

Çağdaş endüstride meydana gelen değişimlere uyum sağlama ve öğrencilerin seçtikleri meslek dalında, endüstrinin beklenti ve gereksinimlerini karşılayacak şekilde bilgi,

beceri, tavır ve iş alışkanlıkları kazanmalarına rehberlik edecek davranışlara da sahip olma konusunda öğretim elemanlarının daha dikkatli olması beklenmektedir (Ulusoy, 1999: 34).

7. SONUÇ

Yirmi birinci yüzyılda bilginin hem sahip olunması, yönetilmesi, yönlendirilmesi; hem de yenilenerek üretilmesi gerekli bir kavram olarak yeniden tanımlandığı görülmektedir. Yeni binyıl bilgi toplumu olarak tanımlanmakta, ülkelerin/toplumların büyüklüğü ve gücü bu temel ölçütle tanımlanmaktadır. Yaratıcılık, inovasyon gibi kavramların sıklıkla tartışıldığı, bilginin öneminin giderek arttığı bu dönemde, bir yandan bilgiyi üreten, yöneten, dönüştüren, diğer yandan geleceği oluşturacak gençleri eğiten kurumlar olarak meslek yüksekokulları bütün bu tartışmaların tam merkezinde yer almaktadır.

Yaşamakta olduğumuz bilgi toplumu, bilgi ekonomisi ve bilgi devleti çağında, bilgi artık uluslararası kamusal mal haline gelmiştir. Bilgi üretim merkezi olan meslek yüksekokulları, aynı zamanda girişimcilik ve inovasyon kültürünün, en hızlı geliştiği ve küresel kapsama alanında en hızlı yayıldığı ortamlardır. Meslek yüksekokullarının en önemli girdisi, öğrencileri; en önemli çıktısı mezunları ve onlarla birlikte ürettikleri değer, bilgi, inovasyon ve teknolojidir. Öğrenciler meslek yüksekokullarının en önemli paydaşı, en önemli fikir kaynağıdır. Meslek yüksekokullarının öğrenci merkezli olması, inovatif meslek yüksekokulları olmalarının temel koşuludur.

Üniversiteler ve dolayısıyla ara eleman yetiştiren meslek yüksekokulları sadece okumaya ve anlatmaya dayalı masa başı bilgi üretme sürecinden, iş dünyasıyla işbirliği içinde araştırma, teknoloji geliştirme ve inovasyona dayalı bilgi üretimine geçmeleri, kısaca inovatif meslek yüksekokulları olabilmeleri için, aşağıdaki uygulamaları gerçekleştirmeleri gerekmektedir:

- Meslek yüksekokullarının eğitim-öğretim amaçlarının özellikle piyasanın talepleri doğrultusunda düzenlenerek, eğitimin işlevsel bir nitelik kazanması sağlanmalıdır.

- Meslek yüksekokulları; meslek standartları-eğitim-istihdam ilişkisini kuran, talebe ağırlık veren, işletmelerin nitelikli işgücünü esas alan, yerel ihtiyaçları gözeten, mesleki eğitimi ön planda tutan bir yapıya yönelmelidir.
- Her öğrenciye klasik öğrenci danışmanlığı hizmetinin çok ötesinde, birebir kariyer danışmanlığı hizmeti verilmelidir. Böylelikle, öğrencilerin ilgi alanlarını ve yetenekleri belirlenmelidir. Öğrencilerin ilgi alanlarını ve yeteneklerini belirlemek amacıyla uluslararası standartlarda mesleki eğitim testleri ve genel yetenek testleri gibi testler uygulanmalıdır. Böylece, öğrencilerin inovasyon yetenekleri ortaya çıkarılmalıdır.
- Her bir öğretim üyesine uluslararası standartlarda profesyonel kariyer danışmanlığı eğitimi verilmelidir. Böylelikle, öğretim elemanlarının girişimcilik ve inovasyon becerileri arttırılabilir. Öğretim elemanları öğrenciler ile birebir iş, kariyer, proje odaklı görüşme, tartışma ve işbirliği ortamı hazırlayabilirler.
- Öğrenciler ve öğretim elemanları için sektör gezileri düzenleyerek, yeni iş fikirlerinin ve iş ağlarının oluşması için ortamlar hazırlanmalıdır.
- Öğrenci ve mezunlara yönelik insan kaynakları veri tabanı; işletmeler yönelik veri tabanı oluşturarak formasyon ve beceri uyumu sağlanabilir ve böylece, öğrencileri ve işletmeleri inovatif uygulamalarda birleşmeleri sağlanabilir.
- Kariyer günleri ve kariyer söyleşileri etkinlikleri ile öğrencilerin kariyer planlarının oluşmasına, gelişmesine ve gerçekleştirmelerine olanak sağlanabilir.
- Her bir öğrenciye en az bir yerel, ulusal veya uluslararası proje hazırlama ve yürütme fırsatı vererek ve proje yarışmaları düzenleyerek öğrencilerin ve öğretim elemanlarının proje yönetme, ekip çalışması, liderlik, iş planı hazırlama ve yürütme gibi becerileri geliştirilebilir.
- Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının projelerini iş dünyasıyla köprüler kurarak gerçekleştirerek ve markalaştırılarak inovatif girişimlerin en kısa zamanda sonuçlanmaları sağlanabilir.
- Üniversitede ve dolayısıyla meslek yüksekokullarında bilgi üretimini, buluş ve yeniliği özendirilen, sıra dışılığı, özgünlüğü ve değer üretmeyi teşvik eden sürekli inovasyona dayalı bir açık bir inovasyon sisteminin kurulmasına ve uygulanmasına destek verilebilir.

- Yerel, ulusal ve küresel medyada, internette ve sosyal medyada etkin ve yaygın bir tanıtım hizmeti sunarak, öğrencilerin geliştirdikleri yeni fikirleri ve projeleri iş dünyasına ve potansiyel müşterilere ulaştırılması sağlanabilir. Böylece, girişimcilik ve inovasyon için gerekli finansman kaynağı ve pazarı bulunabilir.
- Öğrencilere ve öğretim elemanlarına en doğru ve en gerekli şeyi zamanında yapmaları için ortam oluşturularak başarı ve özgüven kültürü geliştirilebilir.
- Öğrencilerin stajlarını etkin bir şekilde tamamlamaları sağlayarak, açık inovasyon ortamı sağlanabilir.
- Sertifikalı kariyer planlama ve geliştirme kursları gibi eğitim faaliyetleri düzenleyerek öğrencileri inovatif kariyer alanlarına yönlendirilebilir.

Meslek yüksekokullarında eğitim ve öğretimin, üretimde verimlilik için yapıldığı benimsenmekle beraber, eğitimin insan ve toplum için yapıldığı unutulmamalıdır. Yapılan ve yapılacak meslek yüksekokulu eğitimini, belirli bir kesime odaklı olarak yapılmamalıdır. İstekli, ihtiyacı olan insanlara mesleki eğitimin verilmesine özen gösterilmelidir. Her bireyin kendini özelleştirmesine, eşit, özgür ve dayanışmacı bireyler yetiştirmeye yönelik eğitim olmalıdır. Toplumun gereksinimlerini dikkate alan sanayi sektörlerinin istediği nitelikte bir eğitim olmalıdır. Sanayi sektörlerinin istediği nitelikte eğitim olmadığını varsaydıığımızda bu eğitimin ne bireye, ne de sektörler yarar olmayacaktır. Teknoloji alanında bütün yüksekokullarımız değişen dünyaya ayak uydurma bakımından, uygulama bakımından teknoloji almalıdır. Öğrencilerini ve eğitimi modern teknolojiye göre yetiştiren yüksekokullar daha başarılı olacaklardır. Modern eğitimde yeni teknoloji mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim ve öğretimin niteliğini geliştirmek ve çağı yakalamak, toplumsal ve bireysel gereksinimlere verilen cevabın yeterli olması ile sağlanır. Uygulamaya konulan öğretim modelleri, ülkenin ekonomik büyümesine, bilimsel ve teknolojik gelişmesine yeterince cevap vermelidir.

KAYNAKÇA

- ADDA, J. (2003) "Ekonominin Küreselleşmesi", (Çev. Sevgi İnceci), İletişim Yayınları, İstanbul.
- AKTAN, C. C., VURAL. İ. Y. (2004) "Rekabet Gücü ve Rekabet Stratejileri", Rekabet Dizisi: 2, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayın No: 254, Ankara.
- ATİK, H. (2005) "Yenilik ve Ulusal Rekabet Gücü", Detay Yayıncılık, Ankara.
- BAUMAN, Z. (1999) "Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları", (Çev. Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- BERGER, P., BERGER, B., KELLNER, H. (2000) "Modernleşme ve Bilinç", (Çev. Cevdet Cerit), Pınar Yayınları, İstanbul.
- BUDAK, G. (1998) "Yenilikçi Yönetim Yaratıcı Birey", Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- CERİTOĞLU, E. (2000), "Yeni Ekonomi: Ekonomik Büyüme ve Verimlilik Üzerindeki Etkileri", TCMB Lira Dergisi, Sayı: 16
- DRUCKER, Peter F. (1969) "The Age of Dicontinuity; Guidelines to Our Changing Society", ISBN 0-465-0898-44, New York.
- DULUPÇU, M.A. (2001) "Küresel Rekabet Gücü, Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme", Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ELÇİ, Ş. (2008) "İnovasyon: Kalkınma ve Rekabetin Anahtarı", Nova Yayıncılık, Ankara.
- FIRAT Z.Y., ÖZEL N. (2003). "Uludağ Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Okuyan Öğrencilerin Çalışma Hayatından Beklentileri Üzerine Bir Değerlendirme", Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt:5 Sayı:1.
- GIDDENS, A. (2000) "Elimizden Kaçıp Giden Dünya", (Çev. Osman. Akınhay), Alfa Yayınları, İstanbul.
- HIRST, P. ve THOMPSON, G. (1998) "Globalleşme Sorgulanıyor", (Çev. Çağla Eldem ve Elif Yücel), Dost Yayınları, İstanbul.
- İRİZ, R. (2005) "Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler", Çizgi Kitapevi, Konya.
- KARAGÖZ, U. (2009) "İnovasyon, Türkiye'deki Durum ve İPKM'ler", Türk İdare Dergisi, Yıl 81, Sayı 462.
- KAVRAKOĞLU, İ. (2006) "İnovasyon", Birinci Basım, Alteo Yayıncılık, İstanbul.

- KEYMAN, Fuat E. (1999) "Globalleşme Söylemleri ve Kimlik Talepleri", *Düşünen Siyaset*, Sayı 2.
- KURTULMUŞ, N. (1996) "Sanayi Ötesi Dönüşüm", İz Yayıncılık, İstanbul.
- KÜLLÜK, S.M. (2003) "Bilgi Ekonomisi ve Türkiye", Gaziantep Üniversitesi İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- MACHLUP, F. (1958) "An Economic Review of the Patent System", http://www.ipmall.fplc.edu/hosted_resources/jepson/unit1/aneconom.htm
- MEB-YÖK (2002). Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi Sonuç Raporu.
- MUTİOĞLU, H. ve GÖZGÜ, F. (2009) "Küreselleşme Ve Toplumsal Değişim", Küreselleşme, Editörler: Abdullah Özdemir, Mümin Eser, Ezgi Kitabevi, Bursa, s.1-32.
- MUTİOĞLU, H. ve GÖZGÜ, F. (2010) "Sosyo-Ekonomik Yapı/Değişim", Sosyo Ekonomik Değişim: Aydın İli Örneği, Editör: Abdullah Özdemir, Alter Yayıncılık, Ankara, s. 1-45.
- MÜFTÜOĞLU, M. T. (2002). "Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler", Turhan Kitapevi, Ankara.
- OECD Communications Outlook 2010 and OECD Telecommunication Database.
- OKTAY, M. (1998) "ARGE Yapan KOBİ’ler Açısından Türkiye’deki ARGE Ortamı Üzerine Bazı Tespitler", ISO Yayını, İstanbul.
- ÖĞÜT, A. (2001) "Bilgi Çağında Yönetim", 1.Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ÖLMEZOĞULLARI, N. (1999) "Ekonomik Sistemler ve Küreselleşen Kapitalizm", Ezgi Kitabevi, Bursa.
- ÖZÇELİK, A. O. (2009) "Eğitim ve Geliştirme". İnsan Kaynakları Yönetimi. Beta Yayınevi, İstanbul.
- SABIR, H. (2002) "Dünya Siyasetinde Küresel Rekabet Sistemi ve Politikaları", Derin Yayınları, İstanbul.
- SAYGILI, Ş. (2003) "Bilgi Ekonomisine Geçiş Sürecinde Türkiye Ekonomisinin Dünyadaki Konumu", DPT Yayınları, No: 2675, Ankara.

- SEZGİN S. İ. (1989). "Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme", Ankara: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- TAPSCOTT, Don. (1997) "Dijital Ekonomi, Ağ Üzerindeki Akıl Çağında Umud ve Tehlike", (Çev. Ece Koç), Koç Sistem Yayınları, I. Baskı, İstanbul.
- TAŞ, R. (2012) "Üniversitelerde Girişimcilik ve İnovasyon Kültürünün Gelişmesinde Öğrenci Kariyer Danışmanlığı Sisteminin ve Üniversite İş Dünyası İşbirliği Ofisinin Önemi: Turgut Özal Üniversitesi Örneği". 3. İktisatçılar Zirvesi Bildiriler Kitabı. İKDER Yayın No:3, İstanbul.
- TAŞCI, K. (2007) "Teorik Çerçevesi ve Uygulama Örnekleriyle Dünyada ve Türkiye'de Yazılım Endüstrisi", Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Planlama Uzmanlığı Tezi (yayımlanmamış eser), Ankara.
- TÜSİAD. (2003) "Ulusal İnovasyon Sistemi", Yayın No: TÜSİAD-T/2003/10/362, İstanbul.
- ULUSOY A. (1999). "Kız Teknik Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Atölye Ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin Mesleki Davranışlarına İlişkin Yeterlikleri İle İlgili Görüşleri". Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Mesleki Eğitim Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Temmuz.
- UZUN, A. ve GÜNEY, A. (2012) "Yenilikçi Girişimcilerin Yetiştirilmesinin Ekonomik Büyüme Ve Gelişmedeki Rolü", 3. İktisatçılar Zirvesi Bildiriler Kitabı. İKDER Yayın No:3, İstanbul.
- ÜRPER, Y. (2005). "Girişimcilikte Yaratıcılık", Girişimcilik. Editör: Yavuz ODABAŞI, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- YAMAÇ, K. (2001) "Nedir Bu İnovasyon?", Üniversite ve Toplum, Cilt 1, Sayı 3, Aralık.
- Yükseköğretim Kurulu (2007). "Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", Ankara: Yayın No: 2007-1.
- ZAIM, S. (1997) "Çalışma Ekonomisi", Filiz Kitapevi, İstanbul.

